

ვაჟა-ფშაველას 1880-1890-იანი წლების
პუბლიცისტიკა

VAZHA-PSHAVELAS' JOURNALISM
IN THE 1880S-1890S

ლევან ბებურიშვილი
Levan Beburishvili

ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო
უნივერსიტეტი

Ivane Javakhishvili Tbilisi State University

ჰუმანიტარულ მეცნიერებათა ფაკულტეტი
Faculty of Humanities

საკვანძო სიტყვები: ქართული ლიტერატურა, ქართული
პუბლიცისტიკა, ვაჟა-ფშაველა.

Keywords: Georgian literature, Georgian journalism, Vazha-Pshavela.

პუბლიცისტიკა ვაჟა-ფშაველას შემოქმედების უმნიშვნელოვანესი ნაწილია, რომელშიც მკაფიოდ ვლინდება მწერლის აზროვნების მასშტაბურობა, დიდი ერუდიცია, ფილოსოფიურ სიბრტყეზე საკითხების დაყენებისა და გადაჭრის უნარი. ვაჟა პუბლიცისტიკას, როგორც მწერლობის დარგს, უდიდეს მნიშვნელობას ანიჭებდა: „სიმართლე მწერლობაში ორნაირად ითქმის, - წერდა იგი, - ამ თქმას ორგვარი ფორმა აქვს, ერთი - პოეტურ-ბელეტრისტული და მეორე - პუბლიცისტური. საგანი ამათი ერთი და იგივეა - ცხოვრება, მისი მოვლენანი, ძველი თუ ახალი, მიზეზი ამ მოვლენათა და შედეგი. ორივენი ვსთქვათ ერთი და იგივე ქეშმარიტებას ამბობენ, ერთსა და იმავე გზას ადგანან“ (ვაჟა-ფშაველა, 1964: 400).

ვაჟა-ფშაველას პუბლიცისტური ნააზრევი იდეურ-თემატური თვალსაზრისით ორგანულადაა დაკავშირებული მის მხატვრულ შემოქმედებასთან. ვაჟას, როგორც პუბლიცისტის, ინტერესები მეტად ფართო და მრავალფეროვანია. შეიძლება ითქვას, რომ მწერლის ყურადღების მიღმა არ დარჩენილა მისი თანამედროვე საქართველოს საზოგადოებრივი ცხოვრების არცერთი მნიშვნელოვანი საკითხი. ვაჟა-ფშაველას პუბლიცისტურ წერილებს შორის გამორჩეულია 80-90-იან წლებში დაბეჭდილი ეპისტოლარული ფორმის წერილების ციკლი „წერილები მეგობართან“, რომელიც არაა შეტანილი მწერლის თხზულებათა არცერთ აკადემიურ გამოცემაში და რომლის იდენტიფიცირებაც ს. ლეკიშვილმა მოახდინა (ლეკიშვილი, 1969: 174-177).

1979 წელს თბილისის უნივერსიტეტის გამომცემლობის მიერ მომზადებულ ერთტომეულში - „თხზულებანი“ (ახლად გამოვლენილი ნაწარმოებები) - ლევან ქრელაშვილმა ეს ტექსტები გააერთიანა საერთო სათაურით - „წერილები მეგობართან“, დაალაგა ქრონოლოგიურად და გამოყო რომაული ციფრებით.

ამ წერილების მნიშვნელობას განაპირობებს ის გარემოება, რომ მათი გათვალისწინების გარეშე შეუძლებელია სრული წარმოდგენა შევიქმნათ ახალგაზრდა ვაჟა-ფშაველას ლიტერატურულ მრწამსსა და მსოფლმხედველობაზე.

ვაჟას წერილებში საზოგადოებრივად აქტუალური არაერთი საკითხია განხილული როგორც ყოფით, ისე თეორიულ ქრილში.

პიროვნებისა და საზოგადოების ურთიერთობა ვაჟა-ფშაველას შემოქმედების ცენტრალური პრობლემაა. აღნიშნულ საკითხს მწერალი უტრიალებს არა მხოლოდ თავის ეპიკურ პოეზიაში, არამედ პუბლიცისტურ წერილებშიც. აღნიშნული თვალსაზრისით ვაჟა-ფშაველას „წერილების“ შესწავლა უფრო სრულყოფილ წარმოდგენას გვიქმნის მწერლის ეთიკურ პოზიციაზე ხსენებული საკითხის მიმართ. ვაჟას წერილების ანალიზი კიდევ ერთხელ ააშკარავებს მწერლის ინდივიდუალისტობის თაობაზე ჩვენს ლიტერატურათმცოდნეობაში გამოთქმული თვალსაზრისების უსაფუძვლობას.

ვაჟა-ფშაველას 80-90-იანი წლების პუბლიცისტის ერთ-ერთი საკვანძო თემაა განათლების პრობლემა. ვაჟა-ფშაველას, როგორც სამოციანელთა მოწაფეს, განათლების ცნება არ ესმის ვიწრო მნიშვნელობით, როგორც მხოლოდ ინტელექტუალური უნარების განვითარება და ცოდნის შეძენა. ვაჟა-ფშაველა აყენებს არა მხოლოდ პიროვნული, არამედ ეროვნული აღზრდის საჭიროების საკითხს. საგანმანათლებლო სისტემა, მწერლის თვალსაზრისით, უნდა ემსახუროდეს ეროვნული აღზრდის, ნაციონალური თვითშეგნების ჩამოყალიბების დიად მიზანს: პუბლიცისტს სანიშნოდ მიაჩნია ევროპული საგანმანათლებლო სისტემა, რომელიც, მისი თქმით, ხელს უწყობს ადამიანის ღირსეულ პიროვნებად ფორმირებას, ნაციონალური სულით აღზრდას.

ვაჟა-ფშაველას წერილების ცენტრალური თემაა მისი თანამედროვე ახალგაზრდობის ზნეობრივი სახე და ინტელექტუალური დონე. ძალზე საყურადღებო და თანამედროვეობის თვალსაზრისითაც აქტუალურია ვაჟა-ფშაველას დაკვირვებები ქართველი ახალგაზრდობის ზნეობრივი სახეზე. ვაჟა გულისტკივილს ვერ ფარავს იმის გამო, რომ მისი თანამედროვე ახალგაზრდობა მოწამლულია ეროვნული ნიჰილიზმით, მას

ადარ სწამს საკუთარი ერის სულიერი შესაძლებლობებისა, მისი კულტურისა და მწერლობისა.

ძალზე საინტერესო საკითხია ახლგაზრდა ვაჟა-ფშაველას დამოკიდებულება სოციალური პრობლემებისადმი. ვაჟას „წერილები მეგობართან“ სწორედ იმ პერიოდში იბეჭდება, როდესაც საზოგადოებრივ ასპარეზზე გამოდის „მესამე დასი“ და ხალხოსნობა თანადათან გადაიზრდება სოციალ-დემოკრატიულ მოძრაობაში. ვაჟა-ფშაველას წერილების გაცნობისას ყურადღებას იპყრობს ახალგაზრდა პუბლიცისტის ჯანსაღი ეროვნული პოზიცია. მწერალი იმთავითვე უარყოფითად იყო განწყობილი იმ პოლიტიკური დაჯგუფებებისადმი, რომლებიც სოციალურ ფენათა დაპირისპირებას და, ამდენად, ეროვნული მთლიანობის რღვევას უწყობდნენ ხელს. საინტერესოდ მსჯელობს ვაჟა სოციალურ ფენათა ურთიერთობისა და ე. წ. „წოდებრივი სიჭიუტის“ საკითხებზე. მწერლის მიერ სოციალურ პრობლემათა მრავალმხრივი ანალიზის შედეგად გამოტანილი დასკვნები ხშირად სადღეისოდაც ინარჩუნებს სახელმძღვანელო მნიშვნელობას.

ვაჟა-ფშაველას 80-90-იანი წლების პუბლიცისტიკა საინტერესოა მხატვრული თვალსაზრისითაც. ვაჟას „წერილები მეგობართან“ დაწერილია მეტად სადა, ცოცხალი ენით და იგი თავისუფალია საგანგებო სტილიზაციისაგან. წერილებში ვაჟა ხშირად მიმართავს რიტორიკულ ფიგურებს. ამ სტილისტური ხერხების გამოყენებით პუბლიცისტი ახერხებს მკითხველის ყურადღების კონცენტრირებას და ამა თუ იმ პრობლემის საგანგებო აქცენტირებას. განსაკუთრებული აღნიშვნის ღირსია აფორიზმების, ანდაზებისა და ხატოვანი თქმების ხვედრითი წილი ვაჟა-ფშაველას „წერილებში“. ეს გარემოება კიდევ ერთხელ მიუთითებს იმ ფაქტზე, რომ ვაჟა-ფშაველას შემოქმედებითი აზროვნება ხალხური წიაღიდანაა ამოზრდილი.

ლიტერატურა:

- ბებურიშვილი, ლ.** (2018). ეთიკური პრობლემატიკა ვაჟა-ფშაველას შემოქმედებაში. თბილისი: „მერიდიანი“.
- ვაჟა-ფშაველა.** (1964). თხზულებანი ათ ტომად, ტ. IX. თბილისი: „საბჭოთა საქართველო“.
- ვაჟა-ფშაველა.** (1979). თხზულებანი: ახლად გამოვლენილი ნაწარმოებები. თბილისი: თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის გამომცემლობა.
- ლექიშვილი, ს.** (1969). ვაჟა-ფშაველას უცნობი პუბლიცისტური წერილების სერია „ივერიის“ (1889-1893) ფურცლებზე. „მნათობი“, N 1.
- ტაბიძე, ნ.** (1978). წერილები მხატვრულ-პუბლიცისტური ოსტატობის შესახებ. თბილისი: „საბჭოთა საქართველო“.
- ნონკოლაური, დ.** (2012). ვაჟა-ფშაველას პუბლიცისტიკა. ვაჟა-ფშაველა - 150. თბილისი: თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის გამომცემლობა.

Journalism is an important part of Vazha-Pshavela's Literary creativity, which clearly shows the depth of the writer's thinking, his great erudition, ability to raise and solve issues on philosophical grounds. Vazha attached great importance to journalism as a field of literature: "Truth is expressed in literature in two ways," - he wrote, - "it has two forms, one poetic-fictional and the other - journalistic." The subject is the same - life, its events, the cause of these events and the result. They both tell the same truth, they follow the same path" (Vazha-Pshavela, 1964: 400).

Vazha-Pshavela's publicist ideas are organically related to his artistic work from an ideological-thematic point of view. Vaja's journalistic interests are very broad and diverse. It can be said that not a single important issue of the public life of Georgia of that period was left out of the writer's attention. Among Vazha-Pshavela's journalistic letters is the cycle of epistolary letters printed in the 80s and 90s, "Letters to a Friend", which is not included in any of the academic editions of the writer's works, and which was identified by S. Lekishvili (Lekishvili, 1969: 174-177).

In 1979, Levan Chrelashvili combined these texts into a single volume entitled "Essays" (Newly Discovered Works) prepared by Tbilisi University Press.

The significance of these letters is conditioned by the fact that without their consideration it is impossible to form a complete idea of the literary beliefs and worldview of the young Vazha-Pshavela.

In Vazha's letters, a number of socially relevant issues are discussed. The relationship between the individual and society is a central problem in Vazha-Pshavela's works. The writer addresses this issue not only in his epic poetry, but also in his journalistic letters. From this point of view, the study of Vazha-Pshavela's "Letters" gives us a more complete picture of the writer's ethical position. The analysis of Vazha's letters once again reveals the unfoundedness of the views expressed in Georgian criticism about the individualism of the writer.

One of the crucial topics in Vazha-Pshavela's journalism of the 80s and 90s of the nineteenth century is the problem of education. Vazha-Pshavela does not consider the concept of education in a narrow sense, as only the development of intellectual skills and the acquisition of knowledge. Vazha-Pshavela raises the need not only for personal but also for national upbringing. The education system, from the writer's point of view, should serve the honorable goal of national upbringing, the formation of national self-consciousness: he considers the European education system as an example, which promotes the formation and upbringing of a worthy person with a national spirit.

The central theme of Vazha-Pshavela's letters is the moral face and intellectual level of his modern youth. Vazha-Pshavela's observations on the moral face of the Georgian youth are very remarkable and relevant from the point of view of modernity. Vazha cannot hide his heartache because his the youth of his time is poisoned by national nihilism, they no longer believe in the spiritual capabilities of their own nation, its culture and literature.

A very interesting issue is the attitude of young Vazha-Pshavela towards social problems. Vazha's "Letters to a Friend" is published at the very time when the "Third Group" is coming to the public arena. From the very beginning, the writer had a negative attitude towards the political groups that contributed to the confrontation of the social strata and, thus, to the disintegration of national integrity. The conclusions drawn by Vazha-Pshavela as a result of a multifaceted analysis of social problems, in many cases, still retain their guiding significance today.

Vazha-Pshavela's journalism of the 80s and 90s is also interesting from an artistic point of view. Vazha's "Letters to a Friend" is written in a very simple language and it is free from extraordinary stylization. In his letters, Vazha often refers to rhetorical figures. Using these stylistic techniques, the writer manages to concentrate the reader's attention and give special emphasis to this or that problem.

References:

- Beburishvili, L.** (2018). Etikuri p'roblematika Vazha-pshavelas shemokmedebashi. Tbilisi: „meridiani“. [Ethical Problems in Vazha-Pshavela's Literary Creations. Tbilisi: „Meridiani“].
- Vazha-Pshavela.** (1964). Tkhzulebani at t'omad, t'. IX. Tbilisi: „sabch'ota sakartvelo“.[Essays in ten volumes, vol. IX.Tbilisi: "Soviet Georgia"].
- Vazha-Pshavela.** (1979). Tkhzulebani: Akhlad gamovlenili nats'armoebebi. Tbilisi: Tbilisis sakhelmts'ipo universit'et'is gamomtsemloba. [Essays: Newly Discovered Works. Tbilisi: Tbilisi State University Press].
- Lekishvili, S.** (1969). Vazha-Pshavelas utsnobi p'ublitsist'uri ts'erilebis seria „iveriis“ (1889-1893) purtslebze. mnatobi. N 1. [Vazha-Pshavela's unknown letters on the pages of "Iveria" (1889-1893). „Mnatobi“. N 1].

- Tabidze, N.** (1978). Ts'erilebi mkhat'vrul-p'ublitsist'uri ost'at'obis she-sakheb. Tbilisi: „sabch'ota sakartvelo“. [Letters about artistic-journalistic mastery in Vazha-Pshavela - 150. Tbilisi: “Soviet Georgia”].
- Tsotskolauri, D.** (2012). Vazha-Pshavelas p'ublitsist'ik'a. Tbilisi: Tbilisis sakhelmts'ipo universit'et'is gamomtsemloba. [Journalism of Vazha-Pshavela. Vazha-Pshavela - 150].